

PRILOZI KOJI I NISU TAKO SITNI

(Vlado Pandžić: *Sitni prilozi za povijest učenja i poučavanja govorništva*, Redak, Split, 2007.)

Knjiga prof. dr. sc. Vlade Pandžića *Sitni prilozi za povijest učenja i poučavanja govorništva. Rasprave i članci*, objavljena 2007. kod splitskog nakladnika Redak, nastala je, kako autor navodi u Predgovoru, na poticaj studenata i profesora hrvatskoga jezika koji su na seminarima i stručnim skupovima diljem Hrvatske istaknuli da „na hrvatskome jeziku nema dostatno usmjerenih knjiga na povijest učenja i poučavanja jezičnoga izražavanja, posebice govorništva”. Iako je dio priloga već objavljen u knjizi *Govorno i pismeno izražavanje u srednjoj školi* (2001.) istoga autora, ova knjiga popunjava tu prazninu ponajprije supostavljanjem rasprava i članaka donesenih u dvjema cjelinama: *Prilozi za opću povijest učenja i poučavanja jezičnoga izražavanja* i *Prilozi za povijest hrvatskoga govorništva*.

U skladu s raspoloživim podacima utemeljenima na povijesnim dokazima, a kroz prizmu odgoja i izobrazbe – školovanja mladih naraštaja u prvoj cjelini sažeto je predstavljeno jezično izražavanje u starim civilizacijama, u Sumerana, Akada, Babilonaca, Asiraca, Hurijaca, Feničana, Židova, Aramejaca, Perzijaca, Egipćana, u staroj Kini. Najviše prostora, što je i razumljivo, dano je govorničkom školovanju u antici. Razvidno je autorovo temeljito poznavanje izobrazbe govornika u starih Grka, govorničkoga odgoja u helenističkom razdoblju te rimskoga govorničkog školstva. Osobitu pozornost privlače pak poglavlja posvećena dosad manje obrađivanim temama: kršćanskomu govorništvu u Rimskom Carstvu te srednjovjekovnom učenju i poučavanju govorništva i pismenoga izražavanja u kršćanskoj Europi. Zainteresiran čitatelj u toj će cjelini također dobiti uvid u poučavanje jezičnoga izražavanja u azijskim zemljama u srednjem vijeku. Isticanje zajedničkih korijena školstva, odgoja i obrazovanja te govorništva (usmenoga izražavanja) i pismenoga izražavanja, a što se provlači cijelom knjigom, autorov je pogled na temu koja je u knjizi obuhvaćena na tako širokom prostoru i tako duboko u vremenu.

Druga cjelina započinje obavijesnim kratkim pregledom povijesti govorništva i nastave jezičnoga izražavanja u Hrvata. Posebno je zanimljivo poglavlje u kojem se prikazuje nastojanje i borba za hrvatski govor u Hrvatskome saboru, a koje se ne usredotočuje samo na poznatu 1847., kad je hrvatski proglašen službenim jezikom, već seže u početke sazivanja hrvatskoga narodnog i državnog sabora u 8. stoljeću pa sve do odluke da se u svim gimnazijama uvedu katedre za učenje hrvatskoga jezika i književnosti, presudne i za jezično izražavanje na hrvatskome jeziku. Po jedan prilog posvećen je raščlambi, prosudbi i ocjeni doprinosa fra Julija Jelenića proučavanju govorništva bosanskih franjevac te raščlambi i prosudbi propovijedi i govora dosad manje poznatoga hrvatskoga preporoditelja, profesora slavistike i franjevca Ante Kostantina Matasa. Druga cjelina završava jezgrovitim a pomno izabranim Prilozima za govornički portret Vlade Gotovca, jednoga od najuzornijih govornika novije hrvatske povijesti čiji govori, u najboljoj antičkoj tradiciji izobrazbe mladeži govorničkom umijeću, daju potporu „učenju i poučavanju jezičnoga izražavanja na hrvatskome jeziku, dragocjeno poticanje hrvatskoga domoljublja, ali i plemenito uvažavanje i štovanje svih ljudi.” Na kraju knjige navedena je obimna literatura, Kazalo imena te je pridodana Bilješka o autoru.

Kao što i priliči vrsnu govorniku, autor je svoju knjigu skromno naslovio sitnim prilozima jer, kako kaže, nije ni „pomišljao na zaokruživanje iznimno izazovne i gotovo nepregledne istraživačke problematike”. Potvrde tomu da je posrijedi vrijedna i poticajna literatura nalazimo u uvidima koje daje, temama koje otvara, dijalozima s čitateljem na koje poziva i, svakako, u vrsnoći jezičnosti skoga oblikovanja. Navedene će odlike, držimo, pridonijeti tomu da se ova knjiga čita ne samo pažljivo nego i s lakoćom, ali i da se sa zanimanjem očekuje objavljivanje novih priloga o novovjekovnome i suvremenom govorništvu, u posebnim dvjema novim knjigama, a što je autor najavio u Predgovoru i obećao čitatelju. Želimo mu da svoje obećanje što skorije ispuni.

Mazlilom Kumnova